



De historie van het Titus Brandsmalyceum

Uit: Het Hooghuis Lyceum en al zijn voorgangers

door Frans Bruna

De locatie TBL van Het Hooghuis

De school is in 1923 gestart door de paters Carmelieten, met als drijvende kracht pater Titus Brandsma. Zij konden daartoe beschikken over de villa die margarinefabrikant Jan Jurgens (18350-1913) als erfenis naliet. Het was aanvankelijk alleen een HBS-B. In 1940 werd een HBS-A-afdeling toegevoegd, en in 1947 een Gymnasium-afdeling. In 1948 werd de oorspronkelijke naam "Carmelcollege" gewijzigd in "Titus Brandsmalyceum", naar de oprichter van de school.

Titus Brandsma

Deze Carmeliet was tot in 1923 docent filosofie in het studiehuis van de Carmelieten in Oss. Verder heeft hij in Oss een leeszaal/bibliotheek opgericht (eveneens in de villa gevestigd) en de regionale krant 'De Stad Oss' nieuw leven ingeblazen. In 1923 vertrok hij naar de nieuwe universiteit in Nijmegen, waar hij hoogleraar filosofie en mystieke theologie werd. Intussen was hij 30 jaar - tot zijn dood - lid van het hoofdbestuur van de Nederlandse Karmelprovincie. Titus werd in 1935 geestelijk adviseur van de Katholieke Dagbladpers in Nederland. Titus probeerde in 1941 de katholieke kranten te overtuigen dat NSB-advertenties principieel niet geplaatst konden worden; de Duitse bezetter beschouwde dit als een daad van openlijk verzet. Op 19 januari 1942 werd Titus Brandsma in het klooster te Nijmegen gearresteerd, gevangengenomen in Scheveningen, gedeporteerd naar het concentratiekamp Amersfoort, en daarna naar Dachau. Daar is hij in juli 1942 in de ziekenbarak overleden.

Het gebouw

De villa werd al snel te klein voor de HBS. In 1926/1928 werd een nieuw schoolgebouw (het huidige markante oude gebouw aan de Molenstraat) naast de villa gezet. In 1953 is de villa gesloopt, en het schoolgebouw uitgebreid. Grotere en kleinere uitbreidingen – nog in 2003-2005 - leidden tot het huidige gebouw, dat geschikt is voor 1300 leerlingen.

De school

De school was lange tijd een jongensschool. Meisjes werden pas toegelaten sinds 1952 (op het Gymnasium) en 1963 (op de HBS). In 1968, bij de introductie van de Mammoetwet in het Nederlandse onderwijs, veranderde de school in een school voor Gymnasium, Atheneum en Havo. Na een twaalfjarig intermezzo, waarin de Edith Stein Mavo in het TBL werd opgenomen (1991-2003), is dit ook nu het geval. Per 1 januari 1994 ging het TBL bovendien een samenwerkingsverband aan met de Mavo St. Jan in Oss, de Mavo in Heesch en de Mavo in Ravenstein, onder de naam: "Carmelcollege Oss-Heesch-Ravenstein". In 2000 fuseerde het TBL met een aantal andere scholen in Oss, Heesch en Ravenstein tot het "Hooghuis Lyceum" en werd het TBL een locatie van deze school.

De locatie TBL van Het Hooghuis

De school is in 1923 gestart door de paters Carmelieten, met als drijvende kracht pater Titus Brandsma. Zij konden daartoe beschikken over de villa die margarinefabrikant Jan Jurgens (18350-1913) als erfenis naliet. Het was aanvankelijk alleen een HBS-B. In 1940 werd een HBS-A-afdeling toegevoegd, en in 1947 een Gymnasium-afdeling. In 1948 werd de oorspronkelijke naam "Carmelcollege" gewijzigd in "Titus Brandsmalyceum", naar de oprichter van de school.

Titus Brandsma

Deze Carmeliet was tot in 1923 docent filosofie in het studiehuis van de Carmelieten in Oss. Verder heeft hij in Oss een leeszaal/bibliotheek opgericht (eveneens in de villa gevestigd) en de regionale krant 'De Stad Oss' nieuw leven ingeblazen. In 1923 vertrok hij naar de nieuwe universiteit in Nijmegen, waar hij hoogleraar filosofie en mystieke theologie werd. Intussen was hij 30 jaar - tot zijn dood - lid van het hoofdbestuur van de Nederlandse Karmelprovincie. Titus werd in 1935 geestelijk adviseur van de Katholieke Dagbladpers in Nederland. Titus probeerde in 1941 de katholieke kranten te overtuigen dat NSB-advertenties principieel niet geplaatst konden worden; de Duitse bezetter beschouwde dit als een daad van openlijk verzet. Op 19 januari 1942 werd Titus Brandsma in het klooster te Nijmegen gearresteerd, gevangengenomen in Scheveningen, gedeporteerd naar het concentratiekamp Amersfoort, en daarna naar Dachau. Daar is hij in juli 1942 in de ziekenbarak overleden.

Het gebouw

De villa werd al snel te klein voor de HBS. In 1926/1928 werd een nieuw schoolgebouw (het huidige markante oude gebouw aan de Molenstraat) naast de villa gezet. In 1953 is de villa gesloopt, en het schoolgebouw uitgebreid. Grotere en kleinere uitbreidingen – nog in 2003-2005 - leidden tot het huidige gebouw, dat geschikt is voor 1300 leerlingen.

De school

De school was lange tijd een jongensschool. Meisjes werden pas toegelaten sinds 1952 (op het Gymnasium) en 1963 (op de HBS). In 1968, bij de introductie van de Mammoetwet in het Nederlandse onderwijs, veranderde de school in een school voor Gymnasium, Atheneum en Havo. Na een twaalfjarig intermezzo, waarin de Edith Stein Mavo in het TBL werd opgenomen (1991-2003), is dit ook nu het geval. Per 1 januari 1994 ging het TBL bovendien een samenwerkingsverband aan met de Mavo St. Jan in Oss, de Mavo in Heesch en de Mavo in Ravenstein, onder de naam: "Carmelcollege Oss-Heesch-Ravenstein". In 2000 fuseerde het TBL met een aantal andere scholen in Oss, Heesch en Ravenstein tot het "Hooghuis Lyceum" en werd het TBL een locatie van deze school.

De locatie TBL van Het Hooghuis vroeger (van 1923 tot 1948): Carmelcollege en van 1948 tot 2000: Titus Brandsmalyceum

Voorgeschiedenis

Sinds 1648 bestond in Nederland geen katholiek onderwijs meer. Dat bleef tot ver in de 19e eeuw zo, hoewel in 1853 de vrijheid van godsdienstuitoefening hersteld was. Het bijzonder onderwijs werd nl. tot 1917 niet door de staat betaald. De oprichting van kloosterordes met een onderwijzende taak ging een zeer belangrijke impuls geven. Zo werden o.a. de kloosterordes van de fraters van Tilburg (de Fraters van Barmhartigheid) en de zusters van Tilburg (de Zusters van Liefde) opgericht, die onderwijs voor jongens resp. meisjes gingen verzorgen. In Oss speelden verder de orde van de Carmelieten een rol, in Heesch de Broeders van de Christelijke Scholen en in Berghem de Zusters Franciscanessen van Veghel. Landbouwonderwijs en landbouwhuishoudonderwijs, met name voor het platteland, werd krachtig ter hand genomen door de N.C.B., ook een katholieke organisatie.

De plannen bestonden allang

Al voor de Eerste Wereldoorlog waren er plannen om een Hogere Burger School (HBS) op te richten in Oss; de bisschop van 's-Hertogenbosch gaf er in oktober 1913 toestemming voor. Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog kwam het er toen niet van, maar wel werd in 1919 een Handelsdagschool opgericht o.l.v. de paters Karmelieten, als voortzetting van de in 1908 gestichte handelskursus van de middenstandsvereniging "De Hanze". Deze Handelsdagschool vond zijn onderkomen in de Villa Josina aan de Molenstraat, op de plaats van het huidige schoolgebouw van het TBL. De villa was aan de paters nagelaten door de erfenis van Jan Jurgens (1835-1913), met de bedoeling dat het een schoolgebouw werd. Plannen voor de stichting van een HBS vonden lange tijd geen gehoor bij het ministerie van Onderwijs, dat een zuinig beleid voerde. De gemeente Oss heeft (met andere instanties) grote sommen bijgedragen tot in 1926 het ministerie subsidie aan de HBS gaf.

Oprichting HBS

In 1921 heeft "De Hanze" nog enige tijd contact gehad met het Brabantse schoolbestuur O.M.O. Dit bestuur wilde wel meewerken aan de oprichting van een HBS, maar dan moest de Mulo St. Jan van de Fraters worden opgeheven; dat was voor de Ossenaren niet acceptabel. Uiteindelijk werd in september 1923 door de Karmelieten het Carmelcollege opgericht (het gelijknamige schoolbestuur op 30-5-1922 te Berghem bij notaris Bijvoet). Vooruitlopend op deze start werd de Handelsdagschool al in 1922 aan de paters overgedragen. De school kende alleen een HBS-B afdeling, zeer nauw verbonden met de Handelsdagschool, en er werden alleen jongens toegelaten. De school begon bijzonder kleinschalig: in 1927 kwamen de eerste 3 geslaagden van school af: G. van Dijk, N. Ploegmakers (zoon van de burgemeester) en G. Vemer. Eén leerling haalde het examen niet. De Handelsdagschool en de HBS maakten in de eerste jaren samen gebruik van de Villa Josina. Deze villa was gebouwd rond 1870 en was van oorsprong bezit van de margarinefabrikant Jan Jurgens (Johannes Arnoldus) en zijn echtgenote Josina Jansen, die bij testament de villa nalieten aan de paters Karmelieten, de oprichters van de Osse HBS. Overigens was de oprichting van de HBS een voorwaarde voor de paters om de villa te mogen gebruiken want daarvoor lieten Jan en Josina het gebouw na. Het eerste jaar zaten de leerlingen van Handelsdagschool en HBS bij elkaar. Na het eerste jaar werd de splitsing gemaakt tussen Handelsdagschool en de HBS. De Handelsdagschool werd in 1926 opgeheven. De villa werd al snel te klein voor de HBS. Tussen eind 1926 en april 1928 werd een nieuw schoolgebouw (het huidige markante oude gebouw aan de Molenstraat) naast de villa gezet. In 1953 is de villa gesloopt, en is ongeveer op die plaats de studiezaal gebouwd.

Titus Brandsma

De school is pas in 1948 genoemd naar de Pater Karmeliet Titus Brandsma. De school werd in 1948 naar hem genoemd om deze markante Karmeliet, die voor Oss van grote betekenis is geweest, te eren. Titus Brandsma is op 23 februari 1881 in Friesland geboren als Anno Sjoerd Brandsma, in een gehucht in de buurt van Bolsward. Hij ging op 11-jarige leeftijd naar Megen, waar toen een gymnasium van de paters Franciscanen was (in het gebouw dat nu Acropolis heet). Daarna trad hij in september 1898 in bij de Karmelieten in Boxmeer, en nam de kloosternaam Titus aan. In 1902 verhuisde het studiehuis van de Karmelieten naar het klooster dat de Karmelieten sinds 1890 in Oss hadden, in de Molenstraat, en zo kwam Titus daar ook. Na een verdere studie in Rome keerde hij in 1909 terug in Oss, en woonde er sindsdien veertien jaar: hij doceerde er filosofie. In Oss heeft hij tevens een

leeszaal/bibliotheek opgericht (1921, gevestigd in de Villa Josina) en heeft ook de regionale krant 'De Stad Oss' nieuw leven ingeblazen, als nieuwe hoofdredacteur. Verder heeft hij mede het initiatief genomen tot de stichting van het Carmelcollege, eveneens in de Villa Josina in Oss ("de HBS", zei men in Oss vaak), en het Twents Carmel Lyceum in Oldenzaal, beide in 1923.

Van 1912 tot zijn dood in 1942 was hij lid van het hoofdbestuur van de Nederlandse Karmelprovincie. De leden van het hoofdbestuur waren tevens bestuursleden van de Stichting Carmelcollege, het schoolbestuur van de twee scholen.

In 1923 werd de Katholieke Universiteit in Nijmegen opgericht. Titus Brandsma werd daar in dat jaar hoogleraar filosofie en mystieke theologie, later (1932-1933) ook rector magnificus. Titus werd in 1925 voorzitter van de pas opgerichte bond van besturen van RK scholen voor voortgezet onderwijs, en sinds 1935 was hij ook geestelijk adviseur van de Katholieke Dagbladpers in Nederland. Toen in 1941 de Duitse bezetter de Nederlandse pers dwong om advertenties van de NSB op te nemen, bezocht Titus alle katholieke dagbladen. Tijdens zijn rondgang probeerde hij deze te overtuigen dat NSB-advertenties principieel niet geplaatst konden worden. Zoals verwacht werd zijn rondgang door de bezetter ervaren als een daad van openlijk verzet. Op 19 januari 1942 werd Titus Brandsma in het klooster te Nijmegen gearresteerd en gevangengenomen in Scheveningen. Hij werd gedeporteerd naar het concentratiekamp Amersfoort, en daarna naar Dachau. Daar is hij op 26 juli 1942 in de ziekenbarak overleden.

De persoon van Titus Brandsma was voor de school van zo grote waarde dat bij de fusie van een aantal scholen tot Hooghuis Lyceum – in het jaar 2000 – de naam Titus Brandsmalyceum (afgekort: TBL) als locatiennaam gehandhaafd bleef

De eerste jaren

In de beginperiode waren de meeste leraren paters Karmeliet. Er waren slechts enkele leken als leraar aan de school verbonden. Het hele schoolbestuur en de gehele dagelijkse leiding bestond uit paters Karmelieten. De katholieke identiteit drukte een groot stempel op het dagelijkse leven van de school. De school had ook een eigen kapel, waar regelmatig missen voor de leerlingen en leraren werden opgedragen. In de jaren '70 kreeg de kapel nieuwe functies: zij werd gebruikt als filmzaal en gymzaal. Niet-katholieken waren overigens niet verplicht de mis bij te wonen maar moesten daarvoor wel een briefje van de rector hebben. Tot in de jaren '60 surveilleerden de paters Karmelieten door Oss. Werden een jongen en een meisje samen aangetroffen, dan werd men later op het matje geroepen. Contact met de andere sekse was de leerlingen niet toegestaan, dit zou slecht zijn voor de studie.

Ook anders dan nu was dat de leerlingen – zoals op alle scholen in Nederland - lange tijd ook op zaterdagochtend les hadden. Begin jaren '70 kwam daaraan een einde. In 1940 werd het Carmelcollege uitgebreid met een HBS-A afdeling; hier lag de nadruk meer op de talen, aardrijkskunde en geschiedenis, en handelswetenschappen. Ook deze afdeling was alleen toegankelijk voor jongens. Pogingen om ook meisjes op de school toe te laten werden door de bisschop van 's-Hertogenbosch geblokkeerd.

De Tweede Wereldoorlog

Gedurende de Tweede Wereldoorlog is het schoolleven aanvankelijk "gewoon" doorgegaan. "Gewoon" is natuurlijk maar een relatief begrip in een dergelijke tijd. Regelmatig werden er stampot en soep gekookt op school, zodat de leerlingen konden aansterken. De stampot en soep konden worden gehaald bij de fabriek van Zwanenberg. Kolenschaarste leidde enige

malen tot verlengde vakantie. Gedurende en voor de gevechtsperiode in mei 1940 werden er enkele ruimten gevorderd waar Nederlandse militairen werden ondergebracht. In februari 1944 werd de gymnastiekzaal in beslag genomen, als Krankenhuislager. Vanaf eind september 1944 werden in de school evacués ingekwartierd, uit de Ooy en uit Persingen; en toen deze in november vertrokken werd de gehele school in beslag genomen door geallieerde soldaten. De lessen werden daarom – gedeeltelijk – in andere gebouwen gegeven. Pas in september 1945 konden de lessen weer in het schoolgebouw gegeven worden.

Gymnasium

Na de oorlog, in 1947, kreeg de school naast de HBS A en B ook een Gymnasium A en B. Oss had inmiddels meer dan 20.000 inwoners en dan mocht een gemeente een openbaar Gymnasium oprichten; de gemeente gaf deze taak echter aan de Karmelieten, zodat ook het Gymnasium een katholieke identiteit kreeg. Opnieuw was bij de start een subsidie van de gemeente nodig: Het ministerie gaf wel toestemming om in 1947 met de Gymnasiumafdeling te beginnen, maar gaf pas subsidie vanaf 1948; de gemeente gaf voor het overgangsjaar subsidie. In september 1948 ging het Lyceum dan officieel van start, en kreeg de naam Titus Brandsma-Lyceum. De school had nu 245 leerlingen. De eerste examens gymnasium waren in mei 1952.

De school wordt gemengd

Meisjes konden in Oss tot 1947 alleen Mulo-onderwijs volgen; voor Gymnasium (of HBS) moesten ze naar Nijmegen of Den Bosch. De Zusters van Liefde – die in Oss al lager onderwijs en Mulo-onderwijs hadden – vroegen in 1946 de Stichting Carmelcollege, een afdeling HBS voor meisjes op te richten. Dat leidde tot uitgebreid overleg; immers, de meisjes moesten dan wél in een aparte klas geplaatst worden (daar stond de bisschop op). De gemeente kon de kosten van extra klassen niet betalen. Daarom stichtten de zusters in 1947 als eerste stap een Middelbare Meisjesschool (MMS), waaruit het Maaslandcollege is ontstaan.

Meisjes die wilden doorstuderen aan de universiteit waren nog steeds aangewezen op gymnasia in Den Bosch of Nijmegen.

Uiteindelijk werden de eerste meisjes toegelaten op het Osse gymnasium in 1952. Dit vroeg aan het TBL enige aanpassingen: zo waren gemengde pauzes volstrekt niet toegestaan. Hierop werd door een pater streng toezicht gehouden. Overigens waren er in het eerste jaar nog niet zoveel meisjes op het gymnasium: 4 in de tweede klas en 8 in de derde klas. Pas in 1963 werden er ook meisjes toegelaten op de HBS.

1968

In 1968 werd op de school een tijdperk afgesloten: rector pater dr. J. Tiecke ging met pensioen. Het was de laatste pater-rector van het TBL. Hij werd opgevolgd door één der docenten, Toon Jagers. In tegenstelling tot de paters - die nogal eens van school wisselden - zou deze oud-leerling van de school vele jaren rector zijn.

In hetzelfde jaar werd de Mammoetwet ingevoerd in Nederland. Deze hervormde het onderwijs, met nieuwe programma's en met keuzepakketten in de klassen 4, 5 en 6. Voor het TBL betekende het de invoering van de nieuwe schooltypen HAVO en VWO (atheneum en gymnasium), startend met de brugklas in 1968 tot het eerste examen

Havo in 1973 en VWO in 1974.

De Swinging Seventies en daarna

In de tweede helft van de jaren '60 veranderde de maatschappij maar deze veranderingen werden in Oss pas goed merkbaar rond 1970. De jaren '70 kan men voor het TBL met recht de revolutiejaren noemen. Veel leerlingen waren betrokken bij de oprichting van een beweging die zich ontwikkelde tot de SP. Voor de poort van de school werden revolutionaire blaadjes uitgedeeld (de "Vonkjes"). Op meer gebieden waren de nieuwe tijden merkbaar. Een grote groep leerlingen van de hogere klassen stelde de aanwezigheidsplicht in de lessen ter discussie; men stelde zelfstudie en eigen verantwoordelijkheid voorop.

Veel leerlingen voelden zich betrokken bij de democratiseringsbeweging die in deze jaren heel sterk was. Dit leidde tot het ontstaan van een leerlingenraad. Ook een lerarenoverleg ontstond. Het Socialistisch Onderwijs Front (een vereniging, afkomstig uit Nijmegen) werd actief op het TBL. Niet alleen bij de leerlingen maar ook bij de leraren ontstonden discussies. Acties tegen de oorlog in Vietnam werden georganiseerd. In het voorjaar van 1982 werd op school een Medezeggenschapsraad opgericht en nam de onrust af. Uiteindelijk bleken de leerlingen minder gebruik te maken van de inspraakmogelijkheden die hun werden geboden dan de leerlingen van de jaren '70 voorstonden. Intussen was de school sterk gegroeid. De aanmeldingsaantallen waren sinds begin jaren '70 veel te groot: het gebouw dreigde alweer veel te klein te worden. In 1970 telde de school 816 leerlingen; in de jaren '80 liep dat op tot boven de 1200. Overleg met het schoolbestuur van het Maaslandcollege leidde begin jaren '70 tot een plaatsingsregeling, waarbij het TBL niet meer dan zes (enkele jaren zeven) brugklassen plaatste. Deze regeling duurde tot en met 1988.

Fusies

In 1990 besloot het schoolbestuur op verzoek van de Osse Edith Stein Mavo, die al een vorm van samenwerking met het TBL had, tot een fusie. De aanleiding was een dramatische terugval in aanmeldingen op de Mavo en – in mindere mate – ook op het TBL. Na verzet van het TBL ging de Edith Stein Mavo in augustus 1991 op in het TBL. (De Mavo dr. Edith Stein in Oss-Zuid was in 1962 opgericht door een nieuw gevormd lokaal schoolbestuur. Dit bestuur droeg deze school - en de in 1967 opgerichte Mavo De Pelgrim - in 1971 over aan de Stichting Carmelcollege. De Edith Stein Mavo had vanaf 1964 een eigen gebouw aan de Bernhardlaan.

Per 1 januari 1994 nam de Stichting Carmelcollege drie Mavo-scholen over: de Mavo St. Jan, de Mavo te Heesch en die in Ravenstein. Bovendien werden deze drie scholen en het TBL samengebracht in een gemeenschap van – zelfstandige – scholen: Het Carmelcollege Oss – Heesch - Ravenstein. Samenwerking was het doel.

In 2000 werd het bestuur van het Triascollege voor VBO te Oss overgedragen aan de Stichting Carmelcollege om per 1 augustus 2000 de fusie mogelijk te maken van de vier Carmelscholen in Oss-Heesch-Ravenstein en het Triascollege, later gevolgd door Den Bongerd en De Singel; bovendien werd op deze wijze VMBO in Oss mogelijk. De scholengemeenschap kreeg de naam Hooghuis Lyceum. De Mavo-afdeling (inmiddels VMBO-T) op het TBL verdween weer.

Het gebouw

In april 1928 kwam het schoolgebouw aan de Molenstraat gereed. De school had toen 82 leerlingen. Daarna is het een aantal keren uitgebreid:

In 1952 werd de lokalenvleugel aan de kant van Molenstraat 32 aan de achterkant uitgebreid (voorbij lokaal 19). Toen deze in maart 1953 in gebruik genomen was werd de villa Josina afgebroken en de studiezaal – ongeveer op die plaats – gebouwd; deze kwam in september 1954 gereed. Bovendien werd toen de kapel vergroot (het is nu nog aan de gevel op de binnenplaats te zien). De school had in september 1954 333 leerlingen. In de jaren 1965-1967 vond een grote uitbreiding plaats. De school – die tot dan toe voornamelijk een lesgebouw was – kreeg een hal en aansluitend een garderobe, een nieuwe ingang, een gymnastiekzaal op poten met eronder een fietsenstalling, en een lokalenvleugel op poten die de binnenplaats grotendeels afsloot. De school had in 1967 695 leerlingen. Kort daarna werd een barak met zes lokalen geplaatst, die pas in 1994 is gesloopt.

Nadat in 1980 de nieuwe lesvleugel was dichtgemaakt met drie extra lokalen, werd enkele jaren later de fietsenstalling onder de gymnastiekzaal vervangen door natuurkundelokalen en een bibliotheek.

In 1991 kwam de fusie met de Mavo Edith Stein. De school had vanaf dat moment twee locaties en 1488 leerlingen. In 1994 werd het gebouw aan de Bernhardlaan verkocht en het lesgebouw aan de zijde van het sportveld aan de achterzijde uitgebreid. De school had nu 1220 leerlingen.

In 1998/99 werd de kapel grondig verbouwd tot mediatheek.

In de jaren 2003-2005 werd het gebouw grondig gerenoveerd en uitgebreid: een nieuwe leerlingenruimte (de Binnenhof), hal, garderobe, een personeelskamer in de oorspronkelijke gymnastiekzaal. Naast de gymnastiekzaal aan de zijde van de Carmelietenstraat verrees een tweede. De fietsenstalling onder de – nu twee – gymnastiekzalen kwam terug. De school telde in 2005 1233 leerlingen.

Leerlingenaantal

Enkele aantallen: 1930: 69 1940: 164 1950: 260 1960: 512 1970: 816 1980: 1055 1990: 1206 2000: 1029 2005: 1233.

Mavo dr.Edith Stein – gefuseerd met het TBL

De Mavo dr. Edith Stein – gefuseerd met het TBL 1-8-1991

Tot 1962 waren er in Oss twee Mulo-scholen: de Mulo St.Jan voor jongens, en de Mulo Maria Immaculata voor meisjes. In 1961 richtte een aantal Ossenaren (o.a. dhr. Van Eerd, die hoofd van de afdeling Onderwijs van de gemeente Oss was) een bestuur op om tot de stichting van een derde ULO te komen: de eerste gemengde in Oss en omgeving. De naam: dr. Edith Stein Ulo. Het bestuur maakte afspraken met de twee bestaande Mulo's. Alle leerlingen die ten zuiden van de spoorlijn woonden zouden naar de nieuwe school komen. In die tijd stonden er nog vrij weinig huizen in dat gebied, maar bouwplannen waren er volop. Enkele leerlingen kwamen uit Heesch; in september / oktober 1962 kwam er nog een aantal uit Nieuw Guinea bij, die na de overdracht van dat land aan Indonesië in Nistelrode gehuisvest werden. In 1962 startte de school, nog zonder eigen gebouw. De twee eerste klassen (per 1 november 1962 werden het er drie) kregen les in

enkele lokalen van de Lagere meisjesschool in de Oude Molenstraat (nu een gebouw van Organon). In september 1963 had de school vijf klassen, en kregen de oudste leerlingen les in twee lokalen in de lagere school "Pius X" in de Bernhardlaan, dicht bij de nieuwe school die in aanbouw ging. De eerste directeur was dhr. Degen, die tot dan toe leraar aan de Mulo in Hilvarenbeek was geweest. Samen met Cor Dries (later adjunct-directeur) en vanaf november Jan van de Hurk gaven zij bijna alle vakken. Alleen "creatieve vakken" en gymnastiek werden door zogenaamde vakleerkrachten gegeven, die op meer scholen les gaven.

Een eigen gebouw

Al snel werd een eigen gebouw gezet: aan de Bernhardlaan. De eerste zeven lokalen waren in de zomer van 1964 gereed; aan de rest werd nog gebouwd.

Leerlingengroei

De school groeide snel. Alleen toen het schoolbestuur een tweede school opende (Mavo "de Pelgrim", in 1967) kwam er korte tijd een kleine terugval. Deze school startte in de wijk "de Ruwaard", die toen volop in aanbouw was. Een belangrijke rol speelde bij dit alles, dat de deelname aan het voortgezet onderwijs in het algemeen sterk groeide; bovendien steeg de belangstelling voor algemeen voortgezet onderwijs ten koste van technisch onderwijs en nijverheidsonderwijs. De top kwam in 1977: 450 leerlingen.

Van Mulo tot Mavo

In 1968 werd de Mammoetwet in heel Nederland ingevoerd (enkele scholen liepen een jaar vóór, zoals mavo de Pelgrim). De school ging nu Mavo dr. Edith Stein heten; het hoofd werd directeur. Het onderwijsprogramma werd vernieuwd en er kwamen keuzevakken in de hoogste klassen. Intussen veranderde langzaam het lerarencorps: Bij de start waren het nog allemaal onderwijzers die voor meerdere vakken extra aktes (bevoegdheden) hadden behaald, en een klas dus vele uren per week les konden geven. Langzamerhand leverden de nieuwe lerarenopleidingen "2e graads leraren" af die voor één of twee vakken bevoegd waren. Een andere verandering vindt bij deze examens plaats. In de Mulo-tijd deed men schriftelijk eindexamen buiten school (in Oss in het internaat van de fraters), en mondeling vaak in Den Bosch of Nijmegen. Nu werden de examens op school afgenomen; het mondelinge examen door eigen docenten. Het aantal examenvakken daalde van 14 naar 6. En: de vrije zaterdag werd ingevoerd, ten koste van enkele vrije middagen. Tenslotte: In 1971 droeg het bestuur zijn twee scholen (Edith Stein en De Pelgrim) over aan de Stichting Carmelcollege te Hengelo, die in 1922 opgericht was en in 1923 met twee scholen begonnen was: in Oss (Carmelcollege, sinds 1948 Titus Brandsmalyceum) en Oldenzaal (Twents Carmel Lyceum).

De tweede directeur

In 1984 ging dhr. Degen met de VUT. Wim Heijmans – reeds lang aan de school verbonden, als leraar en vanaf 1980 als decaan – volgde hem op.

Grote veranderingen in het onderwijs in Oss

Eind jaren '80 veranderde er veel in het Osse onderwijs. De scholengemeenschappen – met – mavo kwamen op, zoals overal in Nederland; ze heetten toen "brede scholengemeenschappen". De voortrekker was de Vincent van Gogh Havo, die met steun

van de gemeente met de Immac Mavo het Mondriaancollege (VWO-HAVO-MAVO) vormde. De school begon 1 augustus 1989. Dit was nog maar het begin: Het Maaslandcollege maakte plannen om per 1 augustus 1990 eveneens met een mavo te fuseren, nl. de Mavo de Pelgrim. Deze ontwikkelingen hadden grote gevolgen voor bestaande scholen. In maart 1990 werden op de Edith Stein Mavo slechts 35 leerlingen voor de brugklas aangemeld; een jaar eerder nog 120. Het schoolbestuur de Stichting Carmelcollege besloot op verzoek van de Edith Stein Mavo, die al een vorm van samenwerking met het TBL had, dat de school per 1 augustus 1991 zou fuseren met het Titus Brandsmalyceum, dat zelf ook al kampte met een – minder opvallend – teruglopend aantal aanmeldingen voor de brugklas. Na verzet van het TBL ging de Edith Stein Mavo in augustus 1991 op in het TBL.

Na de fusie

Het gebouw van de Mavo werd nog gebruikt als dependance van het TBL tot begin 1994. Toen de uitbreiding van het gebouw aan de Molenstraat gereed was, werd het vertrouwde Edith Stein-gebouw verkocht en door de nieuwe eigenaar gesloopt. Op het terrein staat nu een luxe appartementencomplex. Alleen het monument voor Edith Stein herinnert nog aan de Mavo-school. Mei 2006 Frans Bruna Zie verder ook: J.L.Firing: Jubileumboek 25 jaar Edith Stein Mavo, 1987

Mei 2006 Frans Bruna

Onder meer geraadpleegd:

dr. Mathias Arts en dr. Johannes van Rooy: Vijf en twintig jaar Middelbaar en Voorbereidend Hoger Onderwijs door de P.P. Carmelieten in Nederland – 1923-1948.